

која, понекад, измиче систематском проучавању.

Током теренског истраживања сакупљен је одговарајући фото-материјал који ће, након одговарајуће обраде, имати значајну улогу у изради тематских студија у оквиру овог значајног Пројекта.

Рад на терену био је олакшан захваљујући раду етнолога мр Мирјане Ђекић из Покрајинског завода за заштиту споменика културе у Новом Саду у припреми овог терена и етнолога Милене Грујић која је била део истраживачког тима у Селенчи.

Сенка Ковач

Letnja škola antropologije, etnografije i komparativnog folklor, Konica, Grčka, jul-avgust 2008.

У организацији академске мреже Border Crossing Network, Универзитета у Јанини и општине Коника, одржана је трећа летња школа антропологије, етнографије и компаративног фолклора (3rd Summer School in Anthropology, Ethnography and Comparative Folklore of the Balkans) у периоду од 27. јула до 9. августа 2008. године. Школу је похађало 80 студената и студенткиња (дипломских, мастер, и докторских студија) с европских универзитета из различитих дисциплина друштвених наука.

Као и претходних година, концепт школе је чинила двонеделјна настава с опционим курсевима поделjenim у два блока. Прва недеља је била посвећена антрополошким теоријама, тржишту и традицији, миграционим феноменима, као и почетном курсу за оне који желе да се баве истраживањима оралне традиције у компаративној перспективи. За време друге недеље полазницима школе су понуђена теме из

области теоријско-методолошких проблема у истраживању друштвено-marginalizovanih grupa, studija potrošnje u postsocijalizmu, roda, etniciteta i seksualnosti, i antropoloških izučavanja muzike i plesa na Balkanu. Kurseve su vodili profesori i istraživači s univerziteta iz Grčke, Rumunije, Bugarske i Makedonije kao što su: Dr Georgios Agelopoulos, Dr Aliki Angelidou, Dr Ljupco S. Risteski, Prof. Vintila Mihailescu i drugi.

Sudeći prema broju polaznika kurseva, intenzitetu aktivnosti i uzimanju učesća u diskusijama, najveću pažnju privukao je, u prvom redu, kurs "Antropološke teorije i razumevanje Balkana". Fokus je bio na istorijskom razvoju studija Balkana, epistemološkim paradigmatima i etnografskim istraživanjima, ali i postmodernim perspektivama, antropološkom promišljanju socijalističkog/postsocijalističkog Balkana. Ilustraciju kritičkog pogleda u fiksirane kategorije socijalizma i postsocijalizma u kontekstu globalizacijskih procesa, pružila je dr Deema Kaneff predstavljajući svoj istraživački projekat "A place in the sun: transnational neoliberalism and changing patterns of property ownership across Europe". Predavanje je, osim aktuelnih pitanja o transformaciji socijalističkih u postsocijalistička društva i njenim posledicama, postavilo pitanje o vezi između zapadnih istraživača i lokalnih epistemoloških paradigmi. Dr Ioannis Manos je pobudio pažnju polaznika/ca predavanjem "Music and Dance in the Balkans: Culture, Identity and Power", o ulozi muzike i plesa u konsturkciji roda, nacije, kolektivnih i individualnih identiteta, kao i politike kulturnih identiteta u pograničnom regionu Grčke. Svakako je zanimljiv bio i kurs "Consuming post-socialism" Dr Ilije Ilijeva i Dr Evgenie Krasteve-Blagoeve o karakteristikama konzumerizma i promeni potrošačkih

praksi u socijalizmu i postsocijalizmu. Profesorka Blagoeava je predstavila svoje istraživanje o socio-kulturnim aspektima hrane kao jakog činioca u (re)konstrukciji identiteta i društvene prakse između transkulturnog sinkretizma (i kulinarskog kosmopolitizma) i nacionalnih kulinarskih tradicija.

Nenajavljeno gostujuće predavanje sociologa Džemala Sokolovića je bilo nešto slabijeg akademskog kvaliteta, politički provokativnog sadržaja bez jasnih teorijskih koncepata na teme politike, nacije, etnosa i rata u bivšoj SFRJ. Sokolović je održao dva predavanja pod nazivom "Ambiguity of multiculturalism" i radio-unicu na temu "The Balkans: Between Nationalism and Tolerance, Respect and Enjoyment in Others". Nevešto usmeravanje diskusije od strane predavača podstaklo je neformalnu akademsku diskusiju o opasnosti držanja političkih govora, traženja krivaca za građanski rat i pričanja ličnih storija u kontekstu škole internacionalne multikulturalističke provenijencije.

Najzabudljiviji deo programa škole je bila fakultativna terenska ekskurzija koja je bila sprovedena s obe strane grčko-albanske granice. Teme za istraživanje su bile nacionalne granice i etničke grupe naspram socijalne realnosti, identi-

tet i "drugost, marginalnost, ekonomske migracije, kulturne konceptualizacije prostora i ekosistema. Kao rezultat dvodnevno istraživanja koje je u Konicu obavila grupa studenata/kinja (Teuta Vucanj, Iva Kosmos, Georg Darie, Jovana Todorović i Tanja Višić) bila je zapažena prezentacija rada "Staring at the river and crossing through identities". Na osnovu prikupljenog materijala opservacijom, vizuelnih beleženja i polustrukturiranim intervjuom, ekipa je razmatrala reku kao subjekt antropološkog interesa dajući prilog promišljanju opozicije prirodno prostora i socio-kulturne sfere.

Ovu letnju školu, kao jedinstvenu akademsku avanturu, preporučila bih studentima i studentkinjama početnih godina na studijama etnologije i antropologije u Beogradu, a naročito ljubiteljima zabave u vidu folklornih sadržaja. Značajniji ishodi jesu doprinos obnavljanju i produbiljavnju međusobnog poverenja, uspostavljanje duha naučne, političke i ukupne regionalne saradnje, a upoznavanje bogatstva kulturnih i obrazovnih razlika biće tek predigra za buduće i češće susrete, savremenije i neposprednije razmene znanja i iskustva .

Tanja Višić